

**CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА**

НС РС

2010. - 2014.

САЖЕТАК ИЗВЈЕШТАЈА

ОВАЈ САЗИВ СКУПШТИНЕ (2010-2014) ПО НИЗУ ПАРАМЕТАРА ЈЕ ОСТАО ЗНАТНО НЕДОРЕЧЕНИЈИ И СЛАБИЈИ ОД ПРЕТХОДНОГ САЗИВА (2006-2010) - УКУПНА РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАКОНА У ПРЕТХОДНОМ МАНДАТУ БИЛА ЈЕ ЗА ТРЕЋИНУ ВЕЋА ОД РЕАЛИЗАЦИЈЕ У АКТУЕЛНОМ МАНДАТУ НС РС. Народна скупштина РС је у протекле 4 године усвојила укупно (и планираних и непланираних) 272 закона. Што је за 42 закона мање од реализованог у претходном мандату. Истовремено, сложенији политички систем на нивоу Ф БиХ је учинио да НС РС буде готово дупло ефикаснија у реализацији законодавства.

НЕКЕ ЗНАЧАЈНЕ ПРИМЈЕДБЕ ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ ДАТЕ ЈОШ ПРИЈЕ ГОДИНУ ДАНА, А КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ, ВЛАДА И НС ЈОШ УВИЈЕК НИСУ ОТКЛОНИЛЕ. При томе се не ради о нечему што је потребно Европској унији, него о интересу грађана Републике Српске. Тако, још увијек није усвојена стратегија развоја РС и стратегија социјалне инклузије РС. Нису усвојене ни Измјене и допуне Закона о судовима РС, којим се осигурава усклађеност са прерогативима ВСТВ-а, а на основу појашњења датих у оквиру Структуралног дијалога. И даље су присутни недостаци у погледу независности и непристрасности и политички напади на правосуђе. Као и политизација именована, која даје повода за забринутост. Европска комисија са забринутошћу је констатовала и наставак раста задужености и наставак издавања краткорочних трезорских записа и дугорочних државних обвезница, с циљем финансирања буџетског дефицита и обавеза отплаћивања кредита. све већи фискални дефицит, значајан вањски дебаланс и веома висока незапосленост, још увијек угрожавају укупну макроекономску стабилност.

НС РС НИЈЕДНОМ У ПРОТЕКЛОМ МАНДАТУ НИЈЕ ДОНИЈЕЛА ПРОГРАМ СВОГ РАДА ПРИЈЕ ПОЧЕТКА ГОДИНЕ НА КОЈУ СЕ ОН ОДНОСИ, УТИЧУЋИ НА ТАЈ НАЧИН И НА РЕЗУЛТАТЕ СВОГ РАДА АЛИ И НА ВЛАДИНО КАШЊЕЊЕ СА ДОНОШЕЊЕМ ЊЕНОГ ПРОГРАМА И ЊЕНО КРШЕЊЕ ПОСЛОВНИКА. Функционери НС су на критику такве праксе и препоруку да се Програм почне доносити прије почетка године на коју се односи, умјесто промјеном понашања и измјеном Пословника (мада то није нужно) реаговали бесмисленом тврдњом да они не раде ништа против прописа. При чему занемарују и елементарну логику и чињеницу да нити може нити треба све ствари експлицитно прописати. Неке се ствари подразумијевају, а у прописе претачу тек онда уколико се покаже да ниво свијести није довољан да људи живе и раде нешто што треба без упозорења писменог прописа и пријетње казном. Јер оправдање које се наводи за континуирано кашњење у усвајању годишњих програма рада (у фебруару, марту, па чак и у другој половини априла) значи да би НС свој план рада за неку годину могла доносити и крајем децембра кад је све што се могло урадити већ урађено, те је свако „планирање“ чисто задовољавање форме и увреда интелигенције јавности. И све би било „по пропису“. Али не и како треба! И, у коначници, не у интересу грађана Републике Српске, који су за новац којим плаћају посланике, заслужили више.

ОСИМ ШТО КАСНИ СА УСВАЈАЊЕМ ГОДИШЊИХ ПРОГРАМА РАДА, НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ БИЉЕЖИ СТРОГЛАВ ПАД ОБИМА ПЛАНИРАНИХ И БРОЈА РЕАЛИЗОВАНИХ ЗАКОНА ТОКОМ МАНДАТА. Народна је скупштина, у посљедњем мандату, вјероватно понукана искуством из претходног раздобља, у коме је била суочена са тек натполовичним процентом реализације својих амбициозно постављених планова, значајно смањила обим планираних годишњих активности. Тако је план у првој години мандата још актуелног сазива НС, био за 30% нижи од плана из прве године мандата претходног сазива. Но и такав је испуњен у проценту мањем од 70%. Па је Скупштина, ваљда у покушају да дође до плана који је способна испунити, наставила смањивати обим планираних обавеза. Али се са смањивањем плана, смањивала и реализација

планираног. И сретна је околност да се овај мандат завршава, с обзиром на чињеницу, да је то паралелно смањивање плана и реализације довело до тога да је план за 2014. годину свега 58 закона (у односу на 103 из прве године мандата), а реализација је са 69 у 2011. години спала на свега 19 закона у 2014. При томе, не само да је реализација у посљедњој години овог мандата, нижа од реализације у посљедњој години претходног, него је реализација у три последње године нижа него у било којој години претходног мандата.

КАО ШТО СМО И УПОЗОРАВАЛИ, НЕ УЧИНИВШИ ЗНАЧАЈАН ПОМАК У ПОСЉЕДЊОЈ ГОДИНИ СВОГ МАНДАТА - НС РС СУОЧАВА СЕ СА ЧИЊЕНИЦОМ ДА ЈЕ ЗА 4 ГОДИНЕ МАНДАТА РЕАЛИЗОВАЛА МАЊЕ ПЛАНИРАНИХ ЗАКОНА, НЕГО ШТО ИХ ЈЕ БИЛО У ПРОГРАМИМА РАДА ЗА ПРВЕ ДВИЈЕ ГОДИНЕ МАНДАТА. Укупан број усвојених планираних закона је свега 180. А план за прве двије године мандата, заједно, био је 184. Проблем донекле ублажава количина усвојених неплаанираних закона (92), но, пошто је за претпоставити да се планира оно што је Републици Српској и њеним грађанима потребно, усвојени неплаанирани закони се ипак не могу посматрати као надомјестак неусвојеним планираним.

НС РС ЈЕ НЕДОВОЉНО ПРИПРЕМЉЕНО УЛАЗИЛА У ПРОЦЕДУРЕ УСВАЈАЊА ОДРЕЂЕНИХ ЗАКОНА И МЈЕРА КОЈЕ ЈЕ ВЛАДА РС ДОСТАВЉАЛА. За посљедицу, такви закони су сваке године били поново у процесу измјена и допуна пред посланицима, као нпр. Закон о измјенама и допунама закона о унутрашњем дугу. С друге стране, када говоримо о раду НС РС у контексту рјешавања најзначајнијих проблема грађана не може се не примјетити како је ђитаво вријеме мањкало мјера које би дугорочно могло поправити квалитет живота грађана РС, а прије свега ријешити проблем превелике незапослености и поправити неповољан однос између броја запослених, с једне, и бројанезапослених и пензионера у Републици Српској, с друге стране.

НАЈВЕЋИ ДИО ОДГОВОРНОСТИ ЗА СКРОМНЕ РЕЗУЛТАТЕ НС, СНОСИ ВЛАДА, КАО НАЈЧЕШЋИ ПРЕДЛАГАЧ МЈЕРА О КОЈИМА ОДЛУЧУЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА. Анализа показује да НС прилично дисциплиновано и без већих застоја и заостатака реализује мјере које јој долазе од Владе (Влада РС је, у 4 године мандата, размотрила 284 различитих приједлога закона, а Скупштина је усвојила њих 272). Тако да је главни разлог што јој резултати нису бољи у недовољној ефикасности Владе. Наравно, НС се не може амнестирати од властитог дијела одговорности, који је с једне стране у вези са слабостима унутар саме НС, а с друге у вези са чињеницом да је то „њена“ влада и да НС има механизме којима може утицати на рад Владе. Но, НС упорно пристаје на подређен положај. Она не захтјева од Владе да јој подноси извјештаје о свом раду, не одређује задатке и смјернице рада Владе, не усмјерава тај рад, нити остварује контролу над њим, што су јој све, заправо, прописане обавезе. Индикативно је, рецимо, да и поред чињенице да је незапосленост дефинитивно најзначајнији проблем с којим се суочава наше друштво, посланици нису уопште позивали Министарство рада да представи ефекте Акционог плана запошљавања.

УСВАЈАЊЕ БУЏЕТА НИЈЕ ДОВОЉНО ТРАНСПАРЕНТНО. Буџет РС је сваке године, актуелног мандата, усвајан, условно речено, на вријеме (уз повремена мања прекорачивања рокова и од стране Владе и од стране Скупштине. Но није усвајан на довољно транспарентан начин – јер је умјесто широке јавне расправе, у којој би своје мишљење и захтјеве могли исказати сви заинтересовани грађани, нво, синдикати и друге интересне групације, континуирано усвајан по скраћеном поступку. Занимљиво је да у дискусији о Буџету РС за 2014. годину, нису учествовали ни посланици опозиције, у знак протеста због изостанка телевизијског преноса, у којем би, према њиховом мишљењу, грађани имали прилику да чују у каквом је стању Република Српска и колико је финансијски нестабилна.

ТОКОМ АКТУЕЛНОГ МАНДАТА ПОЧЕЛЕ СЕ ОСЈЕЋАТИ ПОСЉЕДИЦЕ ПРЕКОМЈЕРНОГ ЗАДУЖИВАЊА У ПРЕТХОДНОМ ПЕРИОДУ. Буџет РС је у задњих 8 година растао, али су расле и обавезе према међународним финансијским организацијама које су Републици Српској давале кредите у претходним годинама. У 2007. години буџет РС је износио 1.275.000.000 КМ, док је у задњој години актуелног мандата, буџет 2.156.000.000 КМ. Издаци за отплату дуга у Буџету су се, током прошлог мандата (2006-2010), кретали око 150 милиона КМ (158,7 милиона - 2007, 156,7 – 2008, 187 – 2009, 149 – 2010. године), да би, у мандату 2010-2014, ти издаци ескалирали, јер су почели долазити на наплату кредити узети у претходном мандату, па су 2011, са 149 милиона у претходној години, скочили на 208, милиона, у 2012. на 328,5, у 2013. на 463,4, а у посљедњој години актуелног мандата издаци за отплату дуга у Буџету РС, прешли су цифру од пола милијарде КМ (518,5 милиона). Четвртина буџета РС из 2014. године је предвиђена за враћање кредита насталих задуживањем код међународних финансијских институција. Што одлично одсликава сву опасност прекомјерног задуживања.

ОД 1400 ДАНА КОЛИКО ИМ ЈЕ ТРАЈАО МАНДАТ, ПОСЛАНИЦИ ОВОГ САЗИВА НС У РАДУ НА СЈЕДНИЦАМА ПРОВЕЛИ СУ 190 ДАНА. Посматрајући цјелокупни мандат НС РС од 15.11.2010. до 09.09.2014. године, одржано је 57 сједница са 190 дана засједања. Дакле од цца 1400 дана колико им је трајао мандат, посланици овог сазива НС у раду на сједницама провели су 190 дана. Осим тога: НС РС је наставила праксу колективног годишњег одмора од 20.07. до 31.08. што битно утиче на коначне резултате ове институције, те би озбиљно требало размислити о другачијем регулисању овог права. Које би, уосталом, требало да буде усклађено са обавезама. Јер, подсјетимо, посланици НС РС, који су професионализовали свој статус у Скупштини, односно, запослили се у њој и редовно примају плату из Буџета, немају обавезу свакодневног доласка на посао и рада на актима или са грађанима.

ЗА 4 ГОДИНЕ НИЈЕ УСВОЈЕН КОДЕКС ПОНАШАЊА ПОСЛАНИКА НС РС. ЦЦИ већ дужи низ година препоручује институцијама у БиХ доношење Кодекса понашања, и многе су га већ прихватиле и имплементирале. НС РС још увијек не. Иако би могао значајно помоћи у побољшању нивоа комуникације у Скупштини, а и квалитета и ефикасности рада. Ниво комуникације је током мандата био далеко испод нивоа институције коју представљају народни посланици.

ПОСЛАНИЦИ СУ У ПРЕТХОДНИМ ГОДИНАМА РИЈЕТКО ПОДНОСИЛИ ЗАКОНОДАВНЕ ИНИЦИЈАТИВЕ, АЛИ ЈЕ СА ПРИБЛИЖАВАЊЕМ ИЗБОРА ДОШЛО ДО ПОВЕЋАЊА АКТИВНОСТИ У ОВОМ СЕГМЕНТУ.

До посљедње године мандата поднесена су само два закона од стране посланика НС, оба на приједлог Вукоте Говедарице (СДС) – ниједан од њих није добио подршку скупштинске већине. Посебно је велики публицитет добио Закон о испитивању поријекла имовине. У изборној 2014. години посланици су упутили више закона него у претходне 3 године. Народни посланик Сениша Додик (СНСД) је у хитној процедури упутио Закон о превозу у друмском саобраћају који је усвојен. Народни посланик Зоран Ђерић (ПДП) је упутио Закон о рехабилитацији од вербалног деликта, али је тај закон тек у јулу ове године прихваћен у нацрту, а у облику приједлога није разматран ни до задње сједнице актуелног сазива НС, те је остало да о његовој судбини одлучи нови сазив Скупштине. У 2014. години је одбачен и Приједлог закона о спречавању сукоба интереса у органима власти народног посланика Војислава Глигића (НДП). Гордана Ђурић из СНСД-а је у јулу 2014. године предложила Закон о измјенама и допунама Закона о звањима која се стичу по завршетку високог образовања, што је скупштинска већина и прихватила.

ЈЕДНА ОД СТВАРИ КОЈЕ СУ ОБИЉЕЖИЛЕ ПРОТЕКЛИ МАНДАТ, У РАДУ НС РС, ЈЕ И ЗАКОН О ИСПИТИВАЊУ ПОРИЈЕКЛА ИМОВИНЕ. С овим законом - с којим је власт имала прилику послати позитивну поруку грађанима РС, жељним правде и праведности у друштву - и бурном полемиком о њему почео је рад НС у овој 2013. години. Потом, закон који није пуштен у широку јавну расправу (вјероватно због очекиване позитивне реакције грађана, који би једва дочекали испитивање поријекла имовине доброг дијела политичара у РС и њима блиских тајкуна, те одузимање оне за коју се покаже да је нелегално стечена) не појављујући се више у Скупштини, постаје закон са најдужим стажом у парламентарној процедури. Да би почетком посљедњег квартала године, и тихо нестао - без скупштинске расправе, одбацивањем од стране Владиног секретаријата за законодавство, Законодавног одбора и Одбора за политички систем правосуђе и управу НС, проглашавањем га неуставним. Не можемо а да не примјетимо да се спремност политичара на испитивање поријекла њихове имовине, какву имамо прилике повремено слушати широм БиХ, завршава на медијским изјавама и демагошким позивима да испитивања крену од њих. Закони који би регулисали ту област, међутим, и кад се појаве, падају. А од испитивања имовине, до дана данашњег нисмо видјели ништа. Напротив, били смо својевремено чак суочени са забраном објављивања имовинских картона политичара, под плаштом заштите њихове приватности.

БУЏЕТ НС РС НИЈЕ СЕ ЗНАЧАЈНИЈЕ ПОВЕЋАВАО У АКТУЕЛНОМ МАНДАТУ, У ОДНОСУ НА ПРЕТХОДНИ, АЛИ ЈЕ ЗАТО БУЏЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА РС ГОТОВО УДВОСТРУЧЕН. Укупни буџетски расходи Народне скупштине Републике Српске, све 4 године мандата, кретали су се око 10 милиона КМ. И били у висини буџета наслијеђеног од претходног мандата. С друге стране, одмах на почетку мандата, Буџет Предсједника РС, је готово удвостручен (са 5.919.000 на 10.941.000 КМ), чиме је стављен у равн са комплетним буџетом Народне скупштине РС.